

Duh-Jurak

MATJAŽ
ROBERT

DUH, JURAK:

»OBTEŽENO
SPREMENJENJE«

Kuratorica:
Sara Nuša Golob Grabner

Galerija DLUM,
Židovska ul. 10, Maribor
12.5–5. 6. 2026

MATJAŽ DUH/ ROBERT JURAK

Obteženo spremenjenje

Refleksija družbe v umetnosti predstavlja občutljivo polje, h kateremu umetniki praviloma pristopajo osredotočeni na izolirane pojave, preslikane skozi prizmo lastnega likovnega jezika, da izraz ne zapade v posploševanje in vehementno moraliziranje. Čeprav je jasno, da stežka najdemo katerokoli umetniško delo, ki bi bilo ločeno od družbeno-političnega dogajanja, je še težje najti dela, ki najdejo inovativne in neočitne nianse vzpostavljanja dialoga z okoljem. Za eno od uspešnih oblik pristopa se venomer izkazuje pripovedna nota, grajenje svetov, ki so nam na videz tuji, fantazijski, ob pozornejšem pogledu pa se izkažejo za neprijetno domače, konceptualno ostre in neizprosne, saj naslavljajo povsem realistične strahove. V literaturi bi pristop opisali kot distopijo, magičen realizem, temno fantazijo ... v likovni umetnosti je poimenovanje polja bolj izmuzljivo. Da, opozorimo lahko na nadrealistične tendence, tesnobne ekspresionistične lastnosti, metafizične pristope ... a na ta način bi sodobno umetnost obravnavali le kot konglomerat ali ostanek preteklih obdobij. V osnovi gre za svobodno gradnjo sveta, za umetnike kot postmodernistične pripovedovalce, ki tudi, ali morda predvsem, s kombiniranjem svojih likovnih praks dosegajo zaokroženo atmosfero, v katero gledalec najprej vstopa kot bralec zgodbe, zgodba pa se pred njim razgrinja kot kombinacija enigmatičnih predlogov, znakov, ki usmerjajo k razvozlavanju prek instinktivnega odziva. Portali Matjaža Duha so ključen del njegovega

opusa in predstavljajo njegovo prepoznavno tehniko močnih akrilnih barv na platnu, ki jih umetnik nanaša reliefno in prek teksture oblikuje kompleksno notranjost deloma abstrahiranega motiva. Na slikah prepoznamo arhitekturno zasnovano, ki se izogiba trdnosti in realističnosti. Zgradbe se razraščajo v vse smeri, se koreninijo, segajo v nebo, ki se kot neznana snov razliva mednje. Ko že mislimo, da smo kompozicijo umestili v resničnost, prepoznali pokrajino mesta in lune, nad nami obvisi zloveščnost nenaravnih barv, ostrih presekov in komajda zaznavnih zapisov. Podobe delujejo kot zmes med arhitekturo in organizmom, kot bitja, ki se trudijo prevzeti nam znane oblike, a jo s svojo resnično identiteto preraščajo in z njo prosto manipulirajo. V to krajino, ali bolje, iz te krajine se materializirajo Stebri družbe, Samuraji, Bambus, Povojno žito, Socialistični križ, Cwajfel turn, Kramp Taver in Stvorniki Roberta Juraka. Zdi se, da Stebri družbe, skulpture, sestavljene iz vrste majhnih, votlih, med seboj zvarjenih kovinskih profilov iščejo ravnotežje, začenjajo rast v fizičnem svetu, ki jim je manj znan kot skrivnostni medprostori, v katerih bi lahko bivale prej kot Portali. Njihovi gradniki so zamaknjeni, obrnjeni, nagnjeni in ironizirajo svoj naslov. Stebri družbe so torej nestabilni, neenotni in posamezni delci nenehno prekucnjeni iz harmonije napram boju različnih interesov. Tudi pri njih čutimo določeno antropomorfno in organsko. Skulpture preveva okorna dinamika, poskus, da bi udejanjile

svoj namen in stale trdno. Stebri in njihovi gradniki v luči kolektivne zavesti, ki jih premika, postanejo enoten, živeč organizem dodatno zaznamovan tudi s simboli ideološko-političnega križa, v po vojni okamenelim in požganim žitom. V kombinaciji s Portali se izriše kontrast med človeško psiho in človeško resničnostjo, ki je definirana predvsem z napakami. Cwajfel turn in Kramp Taver neposredno naslavljata zablode neomejene človeške ambicije in aludirata na politično odslikavanje ideologije v arhitekturi npr. Trumpova stolpnica. Na slikah opazujemo fantazijski svet, v katerem je naša percepcija postavljena pod vprašaj, saj gre za portale v smislu stičnega mesta med dvema poljema zaznave in zavesti. Slike se pomikajo med ostro definicijo linij in ploskev ter zaostreno giblivo in izmuzljivostjo osrednjega poudarka. Ta kontrast dodatno testira naše zmožnosti konkretizacije vidnega, saj težko najdemo oprijemljivo točko, ki bi pomirila neprijeten občutek, da smo potopljeni v prostor izven naše kontrole. Prek neprijetnega zatika med definicijo in neznanim utelesimo namen prikazanega portala, ki nas izziva, da se soočimo s podobo odtujenosti človeštva in okolja, kar ni abstraktna in oddaljena ideja, temveč nekaj, kar lahko pripišemo svojemu vsakdanu. Abstraktnost se deloma prizemlji in posledično docela izriše s Stebri družbe. Hermetični nestabilnost in odtujenost v kombinaciji slike in kipa postaneta konkretni, jasno pokazeta na storilce in posledice. Meje med enim in drugim svetom se zrušijo in skozi portale lahko k nam vstopi neznana arhitektura, izoblikovana z našimi dejanji, z njo pa pripotujejo tudi bitja. Mizansceno zaostrijo Stvorniki. Stvornik (stvornikof) je prleška beseda za nedefinirano živalsko vrsto. Živalske

lobanje na tankih kovanih telescih so izrazito razgibane, posegajoče v prostor, v svoji neznanosti strašljive. Njihovo premikanje in pomnoženost oblikujeta mrtvaški ples in reflektirata stanje vojnih beguncev, ki so prepogosto obravnavani kot tuja vrsta preplašenih, a tudi zastrašujočih stvorov. Kipar je v svojem sporočilu neizprosno in kritičen, v realizaciji dela zajame pomemben človeški instinkt: željo po uničenju vsega, kar nas zaradi tujosti plaši. V Stvornikih se združujeta smrt in vztrajnost. Bitja tudi kot okostja vztrajajo, se premikajo po prostoru naše zaznave in predstavljajo rano človeštva, ki je neizbrisna in ponavljajoča. Ob njih vztrajajo samuraji med bambusom, spretni in tihi bojevniki, spremenjeni v trdnejšo obliko pripravljeno na času prilagojene boje, ki zahtevajo trdnost in vedno vnovično sestavljanje po delcih. Ideja slikarja je nasloviti medprostore bivanja, kjer naša psiha niha med poznanim in nerazumljivim ter je nezmožna sprejeti številne kontradikcije kot smiselno celoto, v katero bi lahko vstopili brez dvomov in anksioznosti, brez zavedanja, da se soočamo s transformacijami, ki niso popolnoma nedolžne. Kipar v te prostore vnese arhitekturo, postavi stebre, oblikuje bitja in z obojim spretno tke podobo človeka – ne izključno sodobnega človeka, temveč arhetipskega človeka, človeka kot esencialnega pojma, obremenjenega z vedno istim nagnjenjem k rušenju, uničevanju in delitvi. Duh in Jurak v tandemu oblikujeta distopijo, ne pesimistično fantazijsko krajino, temveč povsem realistično dogajanje, preoblikovano v fantastične in pripovedne podobe, ki privabijo s svojim misterijem in naš pogled obdržijo s težo zavedanja, da prav vse že poznamo, živimo.

Sara Nuša Golob Grabner

MATJAŽ DUH/ ROBERT JURAK

BIOGRAFIJE:

Matjaž Duh je rojen leta 1957 v Mariboru. Doktor likovnopedagoških znanosti, zaposlen na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru kot redni profesor. V zadnjih letih se več ukvarja s slikarstvom. Za svoje umetniško delo je prejel več priznanj in nagrad, med drugim Nagrado DLUM 2023. Pogosto sodeluje na likovnih kolonijah doma in v tujini. Svoja umetniška dela je razstavljal na številnih samostojnih in skupinskih razstavah v Sloveniji in tujini. Izbor razstav zadnjega leta: Lokarjeva galerija, Ajdovščina (Dobimo se v Ajdovščini, meddruštvena razstava ZDSLJU), Kreativni center Breg, Majšperk (Pogledi skozi portale, samostojna razstava), Galerija Umelka, Bratislava (Prepletanja v umetnosti, razstava članov ZDSLJU). Je član Društva likovnih umetnikov Maribor (DLUM) in Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov (ZDSLJU). Živi in dela v Mariboru.

Robert Jurak, rojen leta 1967 v Logarovcih, živi in dela v Logarovcih, v Prlekiji. Po izobrazbi je oblikovalec kovin. Sprva je delal kot strugar. Kot kipar dela iz kovine, včasih pa tudi iz lesa in gline. Je predsednik društva 29 a, ki organizira festival Re Pannonia v občini Križevci. Je član BKBF - Bober Kunst Bildhauer Fabrik: člani so Robert Jurak, Nedim Hadžiahmetović iz Srbije in Izidor Zadravec iz Beltincev. Umetniška skupina oz. art Fabrika skupaj ustvarja kiparska dela večjih dimenzij in sodeluje tudi pri raznih projektih, kot je bil npr. UKC Ljubljana – Krog hvaležnosti, kjer so se prejemniki darovanih organov zahvalili darovalcem in ekipi zdravnikov in vseh vpletenih, ki omogočijo, da nekdo dobi darovani organ. Projekt so nadgradili z kiparskimi deli, ki jih je ustvarila trojica BKBF-a. Je član Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov (ZDSLJU). Udeležuje se mednarodnih kiparskih kolonij in simpozijev. Razstavlja samostojno in sodeluje na skupinskih razstavah. Prvo razstavo sta skupaj z Igorjem Muršičev postavila v galeriji Alcatraz na Metelkovi v Ljubljani. Izbor razstav: Galerija Muzej Lendava, grad Negova, Grad Đurđevac na Hrvaškem, Grad Beltinci, Galerija Ante Trstenjak Ljutomer, Grad Grad na Goričkem, Galerija Vžigalica Ljubljana, stalna postavitev: Marof Mačkovci (Goričko), galerija Alte Schmiede v Avstriji.

MATJAŽ DUH

1. Portal, 2022, mešana tehnika, akril, platno, 50 × 65 cm

Duh-Jurak

2. Portal, 2022, mešana tehnika, akril, platno, 70 × 100 cm

3. Portal, 2023, mešana tehnika, akril, platno, 40 × 120 cm

4. Portal, 2023, mešana tehnika, akril, platno, 40 × 120 cm

5. Portal, 2024, mešana tehnika, akril, platno, 75 × 115 cm

6. Portal, 2026, mešana tehnika, akril, platno, 75 × 115 cm
Duh-Jurak

7. *Portal*, 2026, mešana tehnika, akril, platno, 120 × 40 cm
Duh-Jurak

ROBERT JURAK

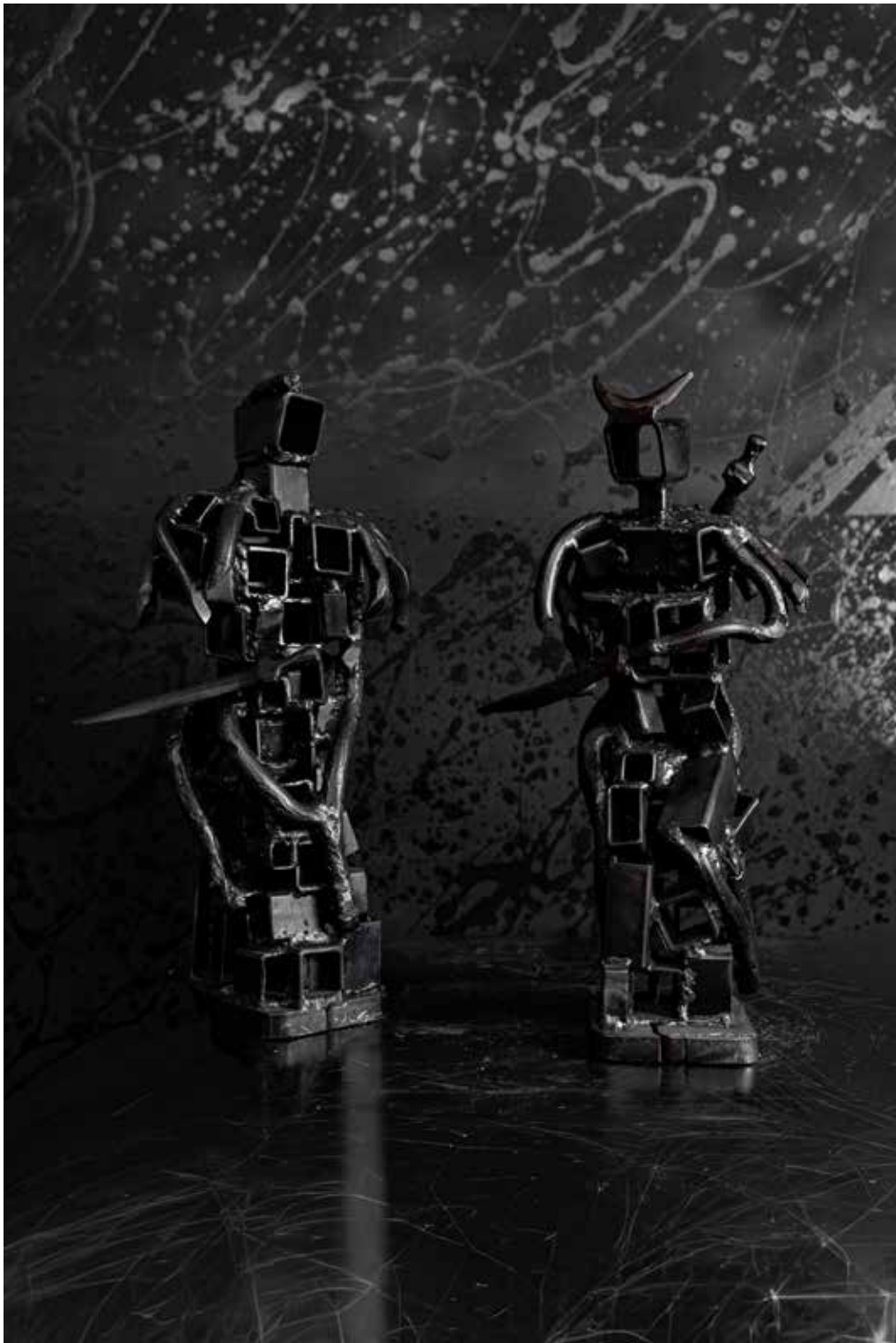
2. Cwajfel turn, 2026,
varjeno železo, 270 × 55 × cm

3. Kramp Taver, 2026, varjeno železo,
291 × 55 × 55 cm

4. Povojno žito, 2025, varjeno železo, 166 × 160 × 58 cm

5. Samuraja, 2023, varjeno železo,
39 × 17 × 11,5 cm in 38 × 18 × 16 cm

6. Stebri družbe, 2022, varjeno železo,
60 do 40 cm × 14 × 14 cm

7. *Stvorniki*, 2022, varjeno železo, od 27 cm do 163 cm
Duh-Jurak

KOLOFON

Naslov kataloga: »OBTEŽENO SPREMENJENJE«: Matjaž Duh, Robert Jurak. Galerija DLUM, Židovska ul. 10, Maribor, 12.5–5. 6. 2026
Izdajatelj: DLUM, Trg Leona Štuklja 2, Maribor
Založnik: DLUM, Maribor (zanj: Katja Majer)
Kuratorica razstave in avtorica strokovnega besedila: Sara Nuša Golob Grabner
Oblikovanje in tehnično urejanje: Vojko Pogačar
Avtorji fotografij: arhivi umetnikov, Klara Durič (Robert Jurak)
Urednica: Sara Nuša Golob Grabner

Izid: Maribor, maj, 2026

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

73/76(083.824)(497.4)(0.034.2)

DUH, Matjaž

Obteženo spremenjenje [Elektronski vir] : Galerija DLUM, Židovska ul. 10, Maribor, 12. 5. - 5. 6. 2026] / Matjaž Duh, Robert Jurak ; [kuratorica razstave in avtorica strokovnega besedila Sara Nuša Golob]. - Maribor : DLUM, 2026

Način dostopa (URL): <https://www.dlum.si/razstave>

ISBN 978-961-7255-21-8 (PDF)
COBISS.SI-ID 277381123

Mestna občina
Maribor
Univerzitetno
mesto

KULTURNA ČETR
židovska
CULTURAL QUARTER

Vinar večera:

STEYER

Steyer vina

Sponzorji:

Sašo Gajšt s.p.

